

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

УДК 070.000.32(71=161.2)''1945/1990''(043.5)

МАТРИЦЯ ІДЕЇ НАЦІЇ: СОЦІОКОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР

В. А. Ковпак

*Класичний приватний університет
вул. Жуковського, 70 Б, м. Запоріжжя, 69002, Україна*

В українській науковій парадигмі немає загальноприйнятої методологічної моделі (схеми), яка була б засобом для інтеграції різних теоретичних напрацювань українських учених, які стосуються розроблення національної ідеї. Тому для формування національної ідентичності як складника національної ідеї необхідне єдине комунікативне поле, в якому медійні стратегії конструюють спільні національні індикатори для згуртування суспільних верств, локальних етнічних спільнот, «працюють» на вироблення комунікативної ефективної інформаційно-комунікаційної діяльності засобів масової комунікації. Двомірний масив елементів, що моделюють матрицю ідеї нації, складається з таких показників, що, безумовно, перетинаються в щоденній суспільній практиці: картина світу нації і державно-ідеологічна система. Таке визначення є робочим, проте його правомірність можна довести використанням когнітивного підходу.

Ключові слова: *націотворчий дискурс, інформаційно-комунікативна діяльність, національна ідея, матриця ідеї нації.*

Постановка проблеми. У конструюванні та ретрансляції українського національного наративу, націотворчого дискурсу особливе місце належить спільному інформаційно-комунікативному простору, що об'єднує медійні рефлексії на діахронічному та синхронічному рівнях, включно з діаспорою. Головним чинником, що зумовлює суспільну консолідацію, була й залишається національна ідея.

В. Лесний стверджує, що «більшість наших проблем існує лише через те, що значній частині народу, в тому числі так званій еліті суспільства, бракує трьох стовпів сучасної розвинутої нації: національної ідеї, високої культури і здорової моралі. Інакше ми не мали б проблем з безкорисними і навіть небезпечними для суспільства політиками і бізнесменами, із зубожінням більшої частини населення, з Московським патріархатом, «Русским миром». О, якби тітка мала вуса. Але у нас така ж тоталітарна і безідейна опозиція, як і влада. А на ідеологічному фундаменті нашого державотворення «нуль» — зеро. Ми країна-зеро — в плані національної ідеї як ідеологічного фундаменту державотворення і становлення розвинутої нації. Деякі патріоти-інтелектуали не лише легко відмовляються від української «частини території», сперечаються з приводу галицької федерації, ментальності, виступають з «надоригінальними думками», в т.ч. щодо відсутності української національної ідеї (УНІ)...» [1, с. 70–71].

Проте в українській науковій парадигмі немає уніфікованої і загальноприйнятої методологічної моделі (схеми), яка була б засобом для інтеграції різноманітних теоретичних напрацювань українських учених щодо національної ідеї. Із цього приводу О. Забужко слушно зазначала, що рідко який видатний

український мислитель не торкався української національної ідеї, однак і досі у вітчизняній науці національна ідея не набула чіткої кристалічно-понятійної форми як певної теоретико-методологічної системи [2, с. 11].

«Як наслідок, поглиблюється ідейно-політична криза українського національного руху, що після здобуття незалежності знаходить своє вираження в розпаді інтелектуального середовища України на ворогуючі табори, між якими точиться гостра, часом непримиренна ідейна боротьба, а також у відриві еліти від свого етнонаціонального коріння та виникненні загрозливого провалля між національною елітою та широкими народними масами» [3, с. 311].

Тож для формування національної ідентичності як складника національної ідеї необхідне єдине комунікативне поле, в якому медійні стратегії конструюють спільні національні індикатори задля згуртування суспільних верств, локальних етнічних спільнот, «працюють» на вироблення комунікативно ефективною інформаційно-комунікаційної діяльності засобів масової комунікації (ЗМК).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний стан осмислення процесу становлення та змісту української національної ідеї останнім часом знайшов відображення в багатьох публікаціях, зокрема в працях І. Бичка, В. Бебика, М. Головатого, В. Ребкала, С. Вовканича, В. Горського, Я. Грицака, С. Гелея, Я. Дашкевича, В. Жмиря, М. Жулинського, О. Забужко, В. Іванішина, Ф. Канака, А. Карася, Ю. Канигіна і З. Ткачука, В. Кафарського, Ф. Кирилюка, А. Колодій, І. Кресіної, В. Лісового, В. Лизанчука, С. Макарчука, І. Макаровського, В. Медведчука, В. Мороза, Л. Нагорної, Я. Радевича-Винницького, Ю. Римаренка, М. Розумного, В. Сергійчука, А. Свідзінського, М. Томенка, А. Фартушного, А. Черненка, О. Шморгуна, Л. Шкляра, Ф. Медведя та в численних матеріалах, оприлюднених у періодичних виданнях і збірниках.

Проблему національного самоусвідомлення в координатах ЗМК певною мірою простежено у розвідках С. Андрусів, О. Богуславського, В. Буряка, О. Гриценко, Т. Дзюби, С. Костя, І. Крупського, В. Лизанчука, Т. Лильо, Й. Лося, І. Михайлина, О. Мукомели, М. Нечиталука, Б. Потятиника, Н. Сидоренко, В. Шкляра та ін., наукових студіях української діаспори — О. Гнатюк, Т. Гунчака, М. Марунчака, П. Мірчука, М. Сосновського, Р. Шпорлюка та ін.

Суть, генеза національної ідеї в історичному, філософському, ідеологічному, соціальному, міфологічному контекстах розглядалася в різних інтерпретаційних форматах. Зокрема, С. Вовканич аналізує національну ідею будь-якого етносу як світоглядну систему, яка складається із візії, тобто загальної картини її бачення, теоретико-методологічних підходів та практики втілення в реальне життя. «Усім існуючим національним ідеям притаманна одна типова особливість — вони функціонують в інтересах конкретної нації. Немає у світі єдиної для усіх етносів національної ідеї. Національна ідея — категорія, властива етнічним, громадсько-політичним формуванням, що стали націями. У таких націй є своя світоглядна система, ідеологічний духовно-інтелектуальний супровід державотворення, що ґрунтуються на ідеї (мрії), яка консолідує спільноту, є її підоймою, програмою і дороговказом діянь» [4, с. 8].

Дослідник наголошує на тому, що в Україні нині немає нічого більш невизначеного, водночас найчастіше вживаного, особливо високими політиками та урядовцями, в позитивному, однак ще частіше, на жаль, в негативному контексті (аж до повного заперечення), аніж дискурс національної ідеї. «Доморощений негативізм, псевдонаукове критиканство та лукавство владного інтелектуального антиукраїнізму, бажання на ньому висунутися чи прислужитися сусідові, дезінформувати власний нарід, а відтак розколоти і поділити країну, — настільки переповнюють інформаційний, нібито національний, простір зухвалістю, цинізмом та марнослаством, що хочеться криком волати: чому і за що ви так ненавидите Україну, її національну ідею?» [4, с. 8].

Тому під час визначення такого складного поняття С. Вовканич намагався поєднати основні завдання, що має виконати національна ідея: 1) об'єднати націю; 2) визнати, що «фундаментом і наскрізним цементуючим елементом цього підмурівку має стати широко соціалізована українська національна ідея (УНІ) — густо замішана на загальноукраїнських інтересах, на високих суспільно-моральних, традиційних духовних та матеріальних цінностях — обітована земля, соборна незалежна держава, її питома мова, єдина Помісна церква, національний інформаційний, освітній, науковий та інші простори, історична пам'ять, конкурентноспроможна економіка, заможний народ, європейський вектор інтеграції, середовищеспроможна нація, рівноправні взаємини зі всіма добрими сусідами і світовим співтовариством назагал» [4, с. 12].

Саме такий, на думку автора, категоричний ідеологічний імператив як свобода або неволя, життя або смерть має функціонувати в громадянській свідомості, у національному інформаційному просторі як основа збереження окремішності та об'єднання народу, його еліти.

Серед соціогуманістичних імперативів, що мають бути враховані в подальших наукових пошуках комплексної доктрини розвитку України та її регіонів, С. Вовканич виокремлює три основні: 1) націоцентризм як потужний мультиплікаційний націєтворчий і ренесансний вектор; 2) інноваційна модель розвитку, намір створити інформаційне суспільство, знанневомістку економіку на противагу сировинній моделі розвитку; 3) творення нових знань, інтелектуального продукту як інформаційного ресурсу для випереджувального розвитку реальної економіки (і не лише її) України, функціонування та захисту національного інформаційного простору, насиченість його українським доробком, який підноси́в би духовність, патріотизм, збільшував синергійний ефект державних зусиль українського соціуму, сприяв би внутрішній комунікації та поінформованості спільноти, поширенню загальнонаціональної мережі електронних бібліотек, доступність до Інтернету тощо [4, с. 15]. Актуалізуючи питання про інформаційно-просторову модель розбудови національної держави, учений наголошує на опрацюванні системи її ідеологічного забезпечення.

Іншою публікацією є стаття С. Вовканича «Інформаційна мобільність нації як українська ідея» [5]. Автор обрав підхід, що перегукується з інформаційним підходом до націй відомого західного дослідника націй і націоналізму

Карла Дойча. С. Вовканич у своїй концепції нації поєднує визнання важливої ролі успадкувань (передача інформації по «вертикалі» — від покоління до покоління) із розумінням того, що нація в кожний момент є певним простором спілкування (обмін інформацією по «горизонталі»). Ця стаття і сьогодні є актуальною з огляду на наголошення автором важливості захисту того особливого простору спілкування (інформаційного простору), яким має бути українська нація. «І все ж, відповідно до інформаційного підходу К. Дойча, неповторність нації як особливого простору спілкування, ґрунтується на тому, що вона володіє унікальною інфраструктурою, завдяки якій якраз і існує цей особливий простір спілкування (тобто нація). Тим часом у назві статті наголошено на інформаційній мобільності як основному змісті української ідеї» [6].

У новітніх дослідженнях сформульовано положення про те, що висхідним моментом у формуванні української національної ідеї повинна стати «цивілізаційна матриця України, що складається з уявлень про сильну державну владу, реформістських механізмів мобілізаційного типу, православного архетипу» [7]. Вона має відтворювати ціннісні орієнтації, вироблені українським народом протягом століть, його історичну сутність, історичне ядро, традиції, але не повинна бути романтичною ідеалізацією минулого, нести в собі риси утопії, анархізму.

Архітектоніка, яку обрав М. Штокало, дає змогу побудувати модель, що має три рівні, візуально репрезентована у вигляді матриці відповідно до її формули: «1) феномен (в нашому випадку — УНІ) = 2) причинні умови його виникнення + 3) контекст, тобто сума інших умов в яких проявляє себе, існує, функціонує феномен + 4) проміжні умови, які стимулюють або обмежують існування феномену + 5) стратегії дії/взаємодії, які дозволяють врахувати ступінь, міру посилюючого або послаблюючого впливу на феномен навколишніх умов та зусиль + 6) наслідки як продукт, результат, решта вже реалізованих дій/взаємодій» [8].

Отже, категорію «національна ідея» дослідник розглядає з позиції політичної суб'єктності української нації, тобто політичної нації: українська нація постає творцем власної держави для реалізації внутрішньої і зовнішньої політики, що базується на національних інтересах, як етнічно однорідна спільнота громадян української національності, що проживають в Україні (у вузькому значенні), та як відкрита поліетнічна спільнота, що історично склалася на території України і усвідомлює себе українським народом (у широкому розумінні), яка використовується нею як інструмент та виходить з них. За спостереженнями М. Штокала, за роки незалежності були неодноразові спроби сформулювати УНІ: як ідея соборності (за президентства Л. Кравчука); як ідею «патронату» (за президентства Л. Кучми); як заклик до подолання бідності (за прем'єрства В. Ющенка).

В. Лісовий у ґрунтовній розвідці про національну ідею виокремлює три її основні значення: а) важлива для суспільства ідея будь-якого змісту, щодо якої існує згода більшості громадян, або ж така, що здатна одержати підтримку

більшості громадян; в обох випадках цю ідею розглядають як таку, що сприяє громадянському єднанню; б) ідея нації; в) особливості національної свідомості; з останнім пов'язане застосування цього вислову для позначення національного ідеалу («мрії»), призначення нації (зокрема її «місії») тощо [6, с. 453].

За теорією вченого, поняття «нація» є системою концепцій, а зміни в суспільній реальності та способі мислення призводять до того, що певні ідеї та поняття у філософії й суспільних науках перестають відповідати новій суспільній реальності, вони набувають ознак метафор або «міфів», щоб бути як корисними, так і шкідливими або принаймні небажаними.

Важливою передумовою єднання людей у демократичних суспільствах для здійснення будь-яких суспільно важливих ідей дослідник називає досягнення порозуміння між ними у процесі спілкування, а вибір тієї чи іншої історичної перспективи пов'язаний зі згуртуванням членів суспільства навколо певних ціннісних орієнтацій. Досягнення ж політичних цілей здебільшого можливе тільки за допомогою колективних дій, що потребує узгодження змісту ідей, гасел, висловів, формул, текстів, призначених забезпечити порозуміння задля досягнення єднання [6, с. 456]. Проте можливе застосування політичних технологій, які апелюють не до розуміння, а розраховані на інстинкти, ілюзії, стереотипи тощо: у такому разі прагнуть застосовувати метафори, символи, ритуали, що у теорії масової комунікації прийнято називати медіа-ефектами.

Основна теза розмірковувань В. Лісового зводиться до такого узагальнення: «якщо ми замість висловів «ідея нації» чи «поняття нації» застосуємо вислів «національна ідея», то цей вислів — якщо його беруть поза конкретним контекстом — набуває радикальної невизначеності; і не можна знайти загальноприйнятної підстави, аби усунути його багатозначність» [6, с. 457]. До того ж це зменшує роль такої категорії як ідеологічний засіб в сучасних інформативних суспільствах із високим рівнем критичної рефлексії у контексті політичної мобілізації; створює передумови для свавільної інтерпретації текстів. Як аргумент дослідник висуває лінгвістичний аспект, підкреслюючи той факт, що вислів «ідея нації» — загальноприйнята мовна практика в європейських мовах, а поняття «національна ідея» загалом не завжди пов'язане з ідеєю нації і залежить від контексту; використання прикметникової конструкції замість родового відмінка здатне серйозно змінити речення, як-от: «ідея науки» — «наукова ідея», «філософія релігії» — «релігійна філософія» [6, с. 459–460]. На його думку, журналісти часто вдаються до поєднання всіх суспільно важливих національних ідей в одну «синтетичну національну ідею». Однак таке поєднання багатьох національних ідей в одну надіємо, що в результаті може дати або певну концепцію політичної філософії або певну ідеологію (як сукупність взаємопов'язаних, а то й ніяк не пов'язаних між собою ідей, символів та ритуалів, призначених об'єднувати людей заради спільних політичних дій). «У випадку, коли словом «ідея» позначають деяку сукупність ідей (а не концепцію), то це слово набуває ознак вислову-парасольки-кошика, куди наскидали цілу купу різних понять та ідей і все це накрили словом «ідея». Але в такому разі

слово «ідея» набуває вкрай вільного застосування. Звичайно, багатьом журналістам, політикам, публіцистам та навіть деяким науковцям дуже подобається це слово – вони вживають його навіть там, де воно недоречно» [6, с. 461]. Тож аби уникати ситуації крайнього суб'єктивізму та інструменталізму, В. Лісовий пропонує в текстологічній стилістиці використовувати вислів «ідея нації». Науковець вдається і до історіографії питання, посилаючись не так на християнський месіанізм чи німецьку філософську класику (на Г. Гегеля, Й. Фіхте, Ф. Шеллінга), як на політичну філософію Д. Донцова, у контексті якої національна ідея поєднує в собі елементи субстанційного волюнтаризму (включно з соціал-дарвінізмом) із суб'єктивним розумінням нації (закоріненим більшою мірою у філософії Ф. Ніцше). Серед найгрунтовніших досліджень донцовської візії національної ідеї В. Лісовий згадує книгу М. Сосновського, публіциста та суспільно-політичного діяча в еміграції, «Дмитро Донцов: політичний портрет». Учений цитує характеристики Д. Донцова: «Кожна національна ідея, в тому й українська, складається з двох частин, «з ясно сформульованої мети, з образу ідеалу», до якого стремить національна воля, і з самої волі, з чуттєвої сторони, з “національного еросу, емотивності”»; «Національна ідея, що хоче жити, має одверто голосити свій остаточний ідеал власновладства супроти зовнішніх, так як і проти внутрішніх сил, що сковують її енергію. Мета нації не обмежується завданнями дня, ані тим станом, який застала дана генерація. Нація глядить в минуле, звідки в традиціях шукає свою відправну точку, і в майбутнє, яке має урядити для будучих поколінь...» [6, с. 472]. Тож національні джерела історії питання ще раз доводять, на думку В. Лісового, що значення вислову «національна ідея» у політичній публіцистиці Д. Донцова пов'язане з поняттям нації, воно є тільки похідним, залежним у своєму значенні, використовується на позначення мети нації, її національного — подолати «зневоленість» українців, аби зробити їх здатними до самоутвердження.

Мета статті — визначити та проаналізувати складники матриці ідеї нації в соціокомунікативному контексті. Спираючись на дослідження В. Лісового, який наголошував на необхідності конкретних шляхів і засобів самоутвердження нації замість суперечок щодо змісту «національної ідеї»: «...увага, очевидно, має бути зосереджена на кожному з аспектів національного буття зокрема — економічному, культурному, соціальному, політичному, правовому тощо. Жоден із цих аспектів не можна абсолютизувати за рахунок іншого. При цьому всі демократичні політичні ідеології (лібералізм, консерватизм, націоналізм, соціал-демократизм) можуть співпрацювати, постійно поправляючи в чомусь одна одну. Але при всьому розмаїтті проблем, які доводиться вирішувати, безперечним є те, що без збереження своєї самобутньої культури нація втрачає своє обличчя (свою ідентичність) і приречена зникнути» [6, с. 476], спробуємо визначити складники матриці національної ідеї (на сьогодні у науковій парадигмі нерідко трапляється така категорія, як-от: вище згадана «цивілізаційна матриця України» (А. Павко), «матриця національної ідентичності» (Т. Дзюба) та ін.), що визначає не так зміст, як структурні елементи.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку М. Поповича, ідея — це така форма свідомості, в якій, по-перше, дано певний образ реальності й, по-друге, сформульовано пов'язану з цим образом мету та спосіб її досягнення. Тобто вона містить і картину світу з його цінностями й проблемами, і проект його перетворення. Отже, «національна ідея — суспільний проект загальнонаціонального масштабу, невід'ємною складовою якого є певне уявлення про об'єктивне становище нації, її цінності та проблеми, а також про загальнонаціональні цілі та шляхи їх досягнення» [9, с. 5]. Як слушно вважає український філософ, національна ідея утверджується лише тоді, коли вона орієнтована на нове. Вона повинна бути конструктивною, мати реалістичні цілі й спиратися на ефективні соціальні технології їх досягнення. Національна ідея має не тільки зруйнувати все, що заважає нації гідно жити, а й створити реальні умови для її процвітання. Такі наукові узагальнення дослідника концентрують, по суті, всі теоретико-методологічні розвідки щодо трактування національної ідеї, виділяючи картину світу нації з її цілями та шляхи їх досягнення.

Ці категорії формують двомірний масив елементів ідеї нації (за В. Лісовим), що необхідно для розроблення матриці — «у системах обробки інформації — двомірний масив, розташування кожного елемента, в якому визначається номером рядка та номером стовпчика» [10].

Так, картина світу — сукупність образів, які є основними в певній культурі. У результаті взаємодії людини і навколишнього світу формується її уявлення про цей світ й утворюється певна модель (картина світу). Кожна мова має власний спосіб сприйняття й організації (концептуалізації) світу. Ці значення утворюють одну систему поглядів, яка є загальноприйнятною для всіх носіїв мови. Спосіб концептуалізації дійсності національно специфічний, інтерпретація навколишнього світу відбувається за національними концептуально-структурними канонами, а основним елементом картини світу є концепт, який вербалізується через посередництво внутрішнього лексику [11]. Картина світу об'єктивується в мові, мистецтві, ритуалах, різноманітних соціокультурних стереотипах поведінки людей.

Отже, спільна картина світу продукує генерування спільних соціальних смислів під час комунікації, що відбувається не просто завдяки обміну інформацією, але й процесу створення деякої спільноти, в якій ми обмірковуємо інформацію та співвідносимо наші смисли зі смислами наших комунікативних партнерів, створюючи у такий спосіб певний ступінь взаєморозуміння. «Комунікативні процеси здійснюються й набувають для нас того або іншого смислу лише в певному контексті. А культура є найзагальнішим контекстом. Сприймання свого «я» як соціально-культурного конструкту відбувається завдяки комунікації, в якій ми конструюємо також свою соціальну реальність. Комунікація — процес створення спільних смислів завдяки використанню символів, серед яких першість належить мові» [12, с. 29]. З останнього формулювання випливає, що засоби масової комунікації є чинником, який формує соціальні смисли нації. Проте, розглядаючи мову соціальних смислів як своєрідне символічне кодування, де кожен символ

у певному контексті наділений змістом для вираження специфічних культурних послань, важливо розрізняти кодування соціальної інформації на різних рівнях свідомості, й розуміння відбувається на різних рівнях (за Г. Дяченко), зокрема: 1) архетиповий — опосередковує базові глобально-матричні структури змісту, у межах яких розгортаються всі інші: Бог, світ, Я; 2) метафізичний — опосередковує життєві екзистенціали кожної людини: істина, воля, суще, любов, смерть, краса, дух, мета, сенс життя, існування, буття, ціле, дія, сутність, скінченність, нескінченність, вічне, свідомість, початок, розуміння й т. д.; 3) аксіологічний — опосередковує моральні, етичні й естетичні цінності особистості: щастя, прекрасний, благий, трагічне, обов'язок, відповідальність, совість, скорбота, страх, добро, зло, жаль; 4) культурологічний — опосередковує смислоцінності, що транслюються особистістю внаслідок укорінення в певному культурному просторі. Відомо, що змісти, які високо оцінюються членами одного культурного співтовариства, залишаються поза культурною свідомістю або навіть оцінюються негативно представниками іншої культури; 5) національний — убирає національно зумовлені смисложиттєві настанови; 6) конкретно-історичний — опосередковує смислоцінні орієнтації особистості в певний історичний період часу; 7) психоособистий — містить індивідуальні екзистенціально значущі комплекси особистості, всю палітру її унікальної мисле-емоціо-вольової самості: душа, біль, туга, сум, радість, жінка/чоловік і т.д.

Найважливіше віднайти в процесі спілкування спільні коди, щоб дійти порозуміння. Це актуально для соціального життя спільноти, нації, її єдиного інформаційно-комунікативного поля, куди входить інформаційно-комунікаційна діяльність і діаспорних громад, завдяки цьому незалежно від територіального чинника одночасно зі зміною контекстів відбувається нескінченне оновлення смислів [12, с. 30].

Комунікаційний дискурс, що репрезентує картину світу нації, часто послуговується під час концептуалізації «метафорою, що часто схоплює смисли точніше, ніж раціонально визначене поняття, про що зауважував ще Г. Юнг» [6]. Таке зауваження є значущим під час декодування соціальних смислів.

Другим потужним елементом матриці ідеї нації з огляду на розглянуті наукові розвідки з цього питання є державно-ідеологічний складник, що передбачає ідеологічну платформу національного розвитку із урахуванням законодавчо-управлінських концепцій, які змінюються залежно від форми державного управління, панівної ідеології та законодавчих конструктів.

Висновки. Отже, двомірний масив елементів, що моделюють матрицю ідеї нації, складається з таких показників, що, безумовно, перетинаються в щоденній суспільній практиці: картина світу нації (соціальні смисли, концепти, символи, стереотипи, міфи тощо) та державно-ідеологічна система (ідеологічний вектор, законодавча база, державні політичні програми тощо). Таке визначення є робочим, проте його правомірність можна довести використанням когнітивного підходу. Враховуючи, що ідея нації в соціокомунікативному просторі є складною системою, яка функціонує під впливом значної кількості

факторів, забезпечення умов її реалізації та підтвердження доцільності такого її конструювання пов'язано з необхідністю структуризації інформації та побудови наукових підходів обґрунтування стратегічних рішень, що передбачає використання методів когнітивного моделювання. Перспективами подальших досліджень є детальніше вивчення такого методологічного підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вовканич С. Стови розвинених націй кують журналісти / С. Вовканич // Міжнародна журналістика: українсько-польський досвід: колективна моногр. — Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. — С. 69–80.
2. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період / О. Забужко . — К. : Факт, 2006. — 154 с.
3. Пасічник В. Суть і структура поняття «національна ідея» / В. Пасічник // Вісник Львівського університету. Серія: філософські науки. — 2002. — Вип. 4. — С. 311–318.
4. Вовканич С. Соціогуманістична парадигма буття – матриця національної ідеї України ХХІ сторіччя / С. Вовканич // Соціогуманітарні проблеми людини. — 2012. — № 6. — С. 7–50.
5. Вовканич С. Інформаційна мобільність нації як українська ідея/ С. Вовканич // Політологічні читання. — 1994. — № 4. — С. 38–49.
6. Лісовий В. Що таке національна (українська) ідея / В. Лісовий // Націоналізм : антологія. — 3-тє вид. / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. — К. : ВД «Простір» ; «Смолоскип», 2010. — С. 453–476.
7. Павко А. Діалектичний процес взаємозв'язку національної консолідації українців та їхнього євроінтеграційного вибору [Електронний ресурс] / А. Павко. — Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3991/>.
8. Штокало М. Загальна теорія політики: українська національна ідея як теорія середнього рівня [Електронний ресурс] / М. Штокало. — Режим доступу : <https://shtokalo.wordpress.com/2009/03/30/%>.
9. Національна ідея і соціальні трансформації в Україні / М. В. Попович та ін. — К. : Український центр духовної культури, 2005. — С. 5–6.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс] : 250000 / уклад. і гол. ред. В. Бусел. — К. : Перун, 2005. — Режим доступу : http://ukrainian_explanatory.academic.ru/82999/.
11. Голубовська І. Етнічні особливості мовних картин світу / І. Голубовська. — К. : Логос, 2004. — 284 с.
12. Супруненко О. Спільні соціальні смисли як основа ефективної комунікації української нації / О. Супруненко // Віче. — 2008. — № 20. — С. 29–31.

REFERENCES

1. Vovkanych S. (2012), «*Stovpy rozvynenykh natsiy kuyut' zhurnalisty*», Mizhnarodna zhurnalistyka: ukrayins'ko-pol's'kyu dosvid: Kolektyvna monohrafiya, Vydavnychyu tsentr LNU imeni Ivana Franka, L'viv, pp. 69–80. (in Ukrainian)
2. Zabuzhko O. (2006), «*Filosofiya ukrayins'koyi ideyi ta yevropeys'kyu kontekst: frankivs'kyu period*», Fakt, K., pp. 154. (in Ukrainian)
3. Pasichnyk V. (2002), «*Sut' i struktura ponyattya "natsional'na ideya"*», Visnyk L'viv's'koho universytetu, Seriya: filososf's'ki nauky, Vyp. 4., pp. 311–318. (in Ukrainian)
4. Vovkanych S. (2012), «*Sotsiohumanistychna paradyhma buttya – matrytsya natsional'noyi ideyi Ukrayiny XXI storichchya*», Sotsiohumanitarni problemy lyudyny, No.6., pp. 7–50. (in Ukrainian)

5. Vovkanych S. (1994), «*Informatsiyana mobil'nist' natsiyi yak ukrayins'ka ideya*», Politolohichni chytannya, No.4., pp. 38–49. (in Ukrainian)
6. Lisovyy V. (2010), «*Shcho take natsional'na (ukrayins'ka) ideya*», Natsionalizm : Antolohiya. 3-tye vyd., (O.P., V.L.), «Prostir», «Smoloskyp», K., pp. 453–476. (in Ukrainian)
7. Pavko A., «*Dialektychnyy protses vzayemozv'yazku natsional'noyi konsolidatsiyi ukrayintsiv ta yikhn'oho yevrointehratsiynoho vyboru*», av aailable at : <http://www.viche.info/journal/3991/>.(in Ukrainian)
8. Shtokalo M., «*Zahal'na teoriya polityky: ukrayins'ka natsional'na ideya yak teoriya seredn'oho rivnya*», av aailable at : <https://shtokalo.wordpress.com/2009/03/30/>.(in Ukrainian)
9. Popovych M. (2005), «*Natsional'na ideya i sotsial'ni transformatsiyi v Ukraini*», Ukrayins'kyi tsentr dukhovnoyi kul'tury, K., pp. 5–6. (in Ukrainian)
10. «*Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy*», (2005) (V.B.), Perun, K., av aailable at : http://ukrainian_explanatory.academic.ru/82999/.(in Ukrainian)
11. Holubovs'ka I. (2004), «*Etnichni osoblyvosti movnykh kartyn svitu*», Lohos, K., pp. 284. (in Ukrainian)
12. Suprunenko O. (2008), «*Spil'ni sotsial'ni smysly yak osnova efektyvnoyi komunikatsiyi ukrayins'koyi natsiyi*», Viche, No.20, pp. 29–31. (in Ukrainian)

MATRIX CONCEPT OF THE NATION: SOCIAL COMMUNICATIVE CONTEXT

V. A. Kovpak

Classical Private University

70 B, Zhukovskogo St., 69002, Zaporizhzhya, Ukraine
kovp-uni@ukr.net

In the design and relay Ukrainian national narrative special place belongs to the joint information and communication space uniting media reflection on the diachronic and synchronic levels, including the diaspora. A key factor contributing to the consolidation of the public has been and remains a national idea. However, in the Ukrainian scientific paradigm there is no unified and common methodological model (scheme), which would serve as a tool for integration of different theoretical developments of Ukrainian scientists at the national idea. Therefore, for the formation of national identity as part of the national idea must be a single communicative field in which media strategy design overall national indicators for the cohesion of the social groups, local ethnic communities, «work» on the development of communicative effective information and communication activities of the mass media. Dimensional array of elements, modeling matrix concept of the nation, is made up of such indicators, which, of course, overlap in daily social practices: worldview nation (social meanings, concepts, symbols, stereotypes, myths, etc.) and public-ideological system (ideological vector; legislation, public policies, etc.). Such a definition is a working, but it is possible to prove the legitimacy of the use of the cognitive approach.

Keywords: *information and communication activities, a national idea, matrix concept of the nation.*

Стаття надійшла до редакції 28.04.2015.

Received 28.04.2015.